**Notariaadimäärustiku, pärimisregistri pidamise, pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise korra ning pärimisseadusest tulenevate notari ametitoimingute tegemise korra muutmise määruse eelnõu seletuskiri**

## 1. Sissejuhatus

### 1.1. Sisukokkuvõte

Määruse eelnõu on koostatud 1. jaanuaril 2027 jõustuva notari tasu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse[1] ning konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse[2] rakendamiseks.

Seadusemuudatustega muudetakse kaugtõestamise regulatsiooni, kaotatakse konsulaarametniku erikutse ja sellega seotud pädevus teha notariaalseid tõestamistoiminguid, lõpetatakse välisesinduse vahendusel kaugtõestamine, luuakse volikirjade register ning antakse pärimisregistri vastutava töötleja ülesanded Justiits- ja Digiministeeriumilt üle Notarite Kojale. Seetõttu tuleb notariaadimäärustik, pärimisregistri põhimäärus (eelnõukohane uus nimetus) ja pärimisseadusest tulenevate notari ametitoimingute tegemise kord seadusemuudatustega kooskõlla viia.

Notariaadimäärustikust jäetakse välja kohustus märkida kaugtõestamise korral notariaalakti toimingus osaleja asukoht ning sätted, mis käsitlevad konsulaarametniku erikutset. Kaugtõestamisel võimaldatakse notaril isikusamasuse tuvastamiseks kasutada asjakohaseid tehnilisi lahendusi ning täpsustatakse tõestamistoimingu salvestamisest teavitamist. Volikirjade registri kasutuselevõtuga seoses nähakse ette volikirja registrinumbri märkimine notariaalakti.

Pärimisregistri põhimääruses määratakse Notarite Koda registri vastutavaks töötlejaks ning täpsustatakse vastutava töötleja, volitatud töötleja ja andmeandja ülesandeid. Samuti viiakse põhimäärus kooskõlla pärimisseaduses sätestatud sõnastusega, täpsustatakse registri eesmärki ja pidamise korraldust ning sätestatakse registri logide säilitamise tähtajad.

Pärimistoimingute määruses täpsustatakse isiku teavitamist konsulaarametnikule seadusega antavast õigusest erandkorras notariaalselt kinnitada pärandist loobumise avaldus ning sellise avalduse pärimistoimikusse lisamise korda.

Eelnõu ei mõjuta inimeste, ettevõtjate ega vabaühenduste halduskoormust, kuid sellel on mõju Notarite Kojale ja notaritele seadusega määratud avalik-õiguslike ülesannete täitmisele – vähesel määral suureneb notarite töökoormus. Eelnõul on vähene töökoormuslik mõju ka Justiits- ja Digiministeeriumile ning Registrite ja Infosüsteemide Keskusele.

### 1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Notari tasu seaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega seotud notariaadimäärustikku, pärimisregistri pidamist ning pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise korda puudutava osa eelnõust ja seletuskirjast on koostanud Justiits- ja Digiministeeriumi justiitshalduspoliitika osakonna vabakutsete talituse nõunik Marilin Reintamm (680 3116, marilin.reintamm@justdigi.ee).

---

[1] Notari tasu seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (941 SE) menetlus Riigikogus
[2] Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (896 SE) menetlus Riigikogus

Konsulaarseaduse ja teiste seaduste muutmise seadusega seotud notariaadimäärustikku ning pärimisseadusest tulenevate notari ametitoimingute tegemise korda puudutava osa eelnõust ja seletuskirjast on koostanud Välisministeeriumi lauaülem Erle Ignatjev (637 7450, erle.ignatjev@mfa.ee) ja juriidilise osakonna 3. büroo (riigisisese õiguse büroo) jurist Reili Aus (637 7438, reili.aus@mfa.ee).

Eelnõu ja seletuskirja on keeleliselt toimetanud Justiits- ja Digiministeeriumi õiguspoliitika osakonna õigusloome korralduse talituse toimetaja Inge Mehide (inge.mehide@justdigi.ee).

**1.3. Märkused**

Määruse eelnõu kohaselt muudetakse järgmisi justiitsministri määrusi:
1) 19. juuni 2009. a määrus nr 23 „Notariaadimäärustik“ RT I, 21.03.2025, 14;
2) 3. detsembri 2013. a määrus nr 38 „Pärimisregistri pidamise, pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise kord“ RT I, 21.03.2025, 13;
3) 18.12.2008. a määrus nr 53 „Pärimisseadusest tulenevate notari ametitoimingute tegemise kord“ RT I, 08.03.2024, 4.

**2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs**

**2.1. Justiitsministri 19. juuni 2009. a määruse nr 23 „Notariaadimäärustik“ muutmine**

**Eelnõu § 1** kohaselt muudetakse notariaadimäärustikku.

**Määrustiku preambulist** jäetakse välja viide kehtiva konsulaarseaduse § $30^1$ lõikele 4, sest § $30^1$ tunnistatakse kehtetuks. Kehtiva konsulaarseaduse § $30^1$ lõike 4 alusel kehtestab valdkonna eest vastutav minister määrusega kaugtõestamise korra. Pärast seadusemuudatuse jõustumist ei ole välisesinduse vahendusel tehtavat kaugtõestamist enam ette nähtud ning see säte ei anna notariaadimäärustiku asjaomase regulatsiooni kehtestamiseks enam õiguslikku alust. Seetõttu tuleb määruse preambulist eemaldada kehtetuks tunnistatavale volitusnormile tehtud viide.

**Paragrahvi 11 lõige $2^1$** tunnistatakse kehtetuks. Muudatus tuleneb tõestamisseaduse § 9 lõike 3 muutmisest, mille kohaselt ei ole kaugtõestamise korral enam kohustuslik märkida notariaalakti videosilla vahendusel osaleva isiku asukohta. Seetõttu tunnistatakse kehtetuks ka sama kohustust reguleeriv notariaadimäärustiku säte.

**Paragrahvi $12^1$ lõiget 1** täiendatakse teise lausega. Muudatuse kohaselt võib kaugtõestamisel notar isikusamasuse tuvastamiseks kasutada ka asjakohaseid tehnilisi lahendusi. Tõestamisseaduse § 10 kohaselt märgib notar osaleja kohta nii täpsed isikuandmed, et kahtlus ja segiajamine on välistatud. Lisaks märgib notar, millisel viisil ta osaleja isiku tuvastas. Isiku tuvastamiseks võib kasutada erinevaid infotehnoloogilisi lahendusi, mis lihtsustavad isiku tuvastamist ja annavad notarile seda tehes suurema kindluse. Üks selline asjakohane lahendus on näiteks tehisintellektil põhinev isikusamasuse tuvastamine. Kuna tehniliste lahenduste valik aja jooksul suureneb, ei ole otstarbekas neid määruses loetleda. Tehnilised lahendused ei asenda videosilla vahendusel tehtavat tõestamistoimingut.

**Paragrahvi $12^1$ lõige 2** tunnistatakse kehtetuks. Notariaadimäärustiku § $12^1$ lõige 2 reguleerib välisesinduse vahendusel tehtavat kaugtõestamist, mille korral peab osaleja viibima Eesti Vabariigi välisesinduses ja kasutama videosilla loomiseks seal selleks ettenähtud riistvara. Konsulaarseaduse § $30^1$ tunnistatakse kehtetuks, millega kaotatakse välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimalus. Kuna notariaadimäärustiku § $12^1$ lõige 2 on kehtestatud

konsulaarseaduse § 30[1] lõikes 4 sätestatud volitusnormi alusel, kaob nimetatud volitusnormi kehtetuks tunnistamisel ka alus määruse sätte edasiseks kohaldamiseks.
Välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimaluse kaotamine on põhjendatud, kuna Eesti notar saab teha isiku kaugtõestamise toiminguid vahetult videosilla vahendusel, mistõttu ei ole eraldi välisesinduse vahendusel pakutava kaugtõestamise võimaluse säilitamine enam vajalik. Vajaduse korral võib isik pöörduda ka asukohariigi notari poole. Lisaks on välisesinduse vahendusel tehtavat kaugtõestamist kasutatud harva ning eraldi tehnilise lahenduse ülalpidamine ei ole kulutõhus.

**Paragrahvi 12[1] lõige 3** muudetakse. Kehtiva notariaadimäärustiku § 12[1] lõike 3 kohaselt võib notar otsustada korraldada kaugtõestamise ka osalejaga, kes viibib tõestamistoimingu ajal mujal kui välisesinduses, kui on täidetud sättes ette nähtud tingimused. Konsulaarseaduse § 30[1] tunnistatakse kehtetuks ja kaotatakse välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimalus. Viide osaleja viibimisele mujal kui välisesinduses on seotud kehtiva regulatsiooniga, mille kohaselt võib kaugtõestamise toimingut teha ka Eesti Vabariigi välisesinduse ruumides. Seetõttu ei ole selline eristus pärast seadusemuudatuse jõustumist enam vajalik.
Muudatusega sõnastatakse säte ümber, jättes välja viite osaleja viibimisele väljaspool välisesindust ja säilitades notari õiguse otsustada kaugtõestamise korraldamise üle. Notar võib kaugtõestamise korraldada, kui ta on veendunud, et osaleja isikusamasust ja tehingu tegemise võimet on võimalik usaldusväärselt tuvastada ning täita muid tõestamisseadusest ja notariaadiseadusest tulenevaid kohustusi.

**Paragrahvi 12[1] lõige 5** tunnistatakse kehtetuks. Kehtiva notariaadimäärustiku § 12[1] lõike 5 kohaselt teeb saatkonna töötaja välisesinduses isikusamasuse tuvastamiseks esitatud fotoga isikut tõendavast dokumendist skaneeringu, edastab selle notarile ning skaneering säilitatakse digitaalselt. Notariaadimäärustiku § 12[1] lõige 5 on seotud välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise korraldusega. Konsulaarseaduse § 30[1] tunnistatakse kehtetuks, mille tulemusena kaob välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimalus. Seetõttu ei ole välisesinduse töötaja ülesannet käsitleva sätte säilitamine enam vajalik ja see tuleb kehtetuks tunnistada.

**Paragrahvi 12[1]** täiendatakse lõikega 8. Tõestamisseaduse § 1 lõike 3[1] kohaselt võib notar kaugtõestamise teel tehtava tõestamistoimingu osaliselt või täielikult salvestada. Salvestamise vajadust hindab notar seaduses sätestatud eesmärkidest lähtudes. Muudatusega nähakse ette kohustus teavitada tõestamistoimingus osalejaid salvestamisest enne salvestamise alustamist ning teha teavitamise kohta märge notariaalakti.

**Paragrahvi 13** täiendatakse lõikega 5. Muudatus on seotud volikirjade registri kasutuselevõtuga. Notariaadiseaduse § 44[7] kohaselt kantakse volikirjade registrisse muu hulgas volikirja unikaalne number. Muudatusega nähakse ette, et volikirja tõestades märgib notar volikirja registreerimise numbri ka notariaalakti. See võimaldab seostada notariaalakti volikirjade registrisse kantud volikirjaga.

### 2.2. Justiitsministri 3. detsembri 2013. a määruse nr 38 „Pärimisregistri pidamise, pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise kord“ muutmine

**Eelnõu § 2** kohaselt muudetakse pärimisregistri pidamise, pärimisregistrisse kannete tegemise ja pärimisregistrist teabe väljastamise korda.

**Määruse pealkirja** muudetakse. Määruse kehtiv pealkiri on tarbetult pikk. „Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja“ kohaselt tuleb eelistada võimalikult lühikest ja tabavat pealkirja. Määruse pealkirja muudetakse ka õigusselguse huvides, viies selle kooskõlla pärimisseaduse sõnastusega. Edaspidi on määruse pealkiri „Pärimisregistri põhimäärus“.

**Paragrahvi 1 lõige 1** muudetakse. Lõike sõnastust muudetakse selguse huvides. Muudatus ei ole sisuline, sellega parandatakse senist kohmakat sõnastust. Muudatusega täpsustatakse pärimisregistri eesmärki ja viiakse see kooskõlla pärimisseaduses sätestatud sõnastusega. Muudatuse kohaselt on pärimisregistri eesmärk toetada korrektset pärimismenetlust, kaitsta pärija ja pärandaja õigusi, avalikustada asjakohaseid andmeid pärimismenetluse kohta ning teha statistikat.

**Paragrahvi 1 lõige 2** tunnistatakse kehtetuks. Kehtiva sätte kohaselt on pärimisregister elektrooniline andmekogu. Pärimisseaduse § 176 muutmisega sätestatakse pärimisregistri olemus elektroonilise andmekoguna seaduse tasandil. Kuna pärimisregistri määratlus tuleneb edaspidi vahetult seadusest, ei ole sama regulatsiooni vaja põhimääruses korrata. Muudatus ei muuda pärimisregistri olemust ega pidamise viisi.

**Paragrahvi 3 lõige 1** muudetakse. Muudatusega saab pärimisregistri vastutavaks töötlejaks Justiits- ja Digiministeeriumi asemel Notarite Koda. Muudatus tuleneb pärimisseaduse § 176 muutmisest, mille kohaselt on pärimisregistri vastutav töötleja edaspidi Notarite Koda.
Avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõike 1 kohaselt võib andmekogu vastutav töötleja olla ka avalik-õiguslik juriidiline isik. Notarite Koda on notariaadiseaduse § 43 lõike 1 kohaselt avalik-õiguslik juriidiline isik.

Kehtiva korra kohaselt määrab vastutav töötleja registri arengusuunad ja turvanõuded ning korraldab registri pidamist. Praktikas on Notarite Koda juba praegu täitnud olulist osa nendest ülesannetest ja kandnud registri pidamisega seotud kulusid. Muudatusega viiakse pärimisregistri vastutava töötleja määratlus kooskõlla pärimisseaduse muudatuse ja senise töökorraldusega.

**Paragrahvi 3 lõige 2** muudetakse. Lõige sõnastatakse ümber. Kehtiva sätte kohaselt on pärimisregistri volitatud töötlejad notarid ja kohtud. Muudatusega viiakse volitatud töötleja määratlus kooskõlla tema tegelike ülesannetega.

Avaliku teabe seaduse § 43⁴ lõike 3 kohaselt täidab volitatud töötleja vastutava töötleja juhiseid andmete töötlemisel ja andmekogu majutamisel ning tagab andmekogu turvalisuse. Notarid ja kohtud ei korralda pärimisregistri tehnilist haldamist, vaid on registri andmeandjad.

Muudatuse kohaselt on pärimisregistri volitatud töötleja vastutava töötleja ehk Notarite Koja määratud asutus või juriidiline isik. Konkreetset volitatud töötlejat põhimääruses ei nimetata, mis võimaldab Notarite Kojal vajaduse korral volitatud töötlejat muuta ilma põhimäärust muutmata. Volitatud töötleja ülesanded sätestatakse § 3² lõikes 2.

**Paragrahvi 3 lõige 3** tunnistatakse kehtetuks. Kehtiva sätte kohaselt arendab, hooldab ja majutab pärimisregistrit Registrite ja Infosüsteemide Keskus. Paragrahvi 3 lõike 2 muudatuse kohaselt määrab registri volitatud töötleja edaspidi Notarite Koda. Seetõttu ei ole vaja põhimääruses konkreetset teenuseosutajat nimetada. Muudatus võimaldab vastutaval töötlejal korraldada registri majutamist, arendamist ja hooldamist ilma põhimäärust muutmata.

**Paragrahvi 3[1] pealkirjas** asendatakse sõna „pädevus“ sõnaga „ülesanded“. Tegemist on tehnilise muudatusega.

**Paragrahvi 3[1] lõige 1** muudetakse seoses pärimisregistri vastutava töötleja muutumisega. Muudatusega täpsustatakse vastutava töötleja ülesandeid, arvestades registri uut halduskorraldust.

Vastutav töötleja juhib registri pidamist, annab volitatud töötlejale ja andmeandjatele vajalikke juhiseid ja korraldusi ning teavitab neid registri toimimist mõjutavatest asjaoludest ja kavandatavatest muudatustest. Samuti teeb vastutav töötleja pärimisseaduses sätestatud korras registrisse kandeid ja väljastab registriandmeid, tagab koostöös volitatud töötlejaga registri tõrgeteta toimimise ning korraldab andmete säilitamise ja varukoopiate tegemise. Vastutav töötleja rakendab registri turvanõuetele vastavaid organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid.

Muudatus ei too kaasa olulisi muudatusi registri senises töökorralduses, kuna Notarite Koda on juba praegu täitnud suuremat osa vastutava töötleja ülesannetest.

**Paragrahvi 3[1] lõige 2** tunnistatakse kehtetuks. Selles sätestatud vastutava töötleja ülesanded hõlmatakse § 3[1] lõike 1 uue sõnastusega. Seetõttu ei ole nende ülesannete eraldi reguleerimine enam vajalik.

**Paragrahvi 3[2] pealkirjas** asendatakse sõna „pädevus“ sõnaga „ülesanded“. Tegemist on tehnilise muudatusega.

**Paragrahvi 3[2] lõige 1** tunnistatakse kehtetuks. Pärimisregistrisse kannete tegemine pärimisseaduses sätestatud korras on vastutava töötleja, mitte volitatud töötleja ülesanne.

**Paragrahvi 3[2] lõige 2** muudetakse. Muudatusega täpsustatakse pärimisregistri volitatud töötleja ülesandeid, arvestades registri uut halduskorraldust.

Volitatud töötleja tagab pärimisregistri tehnilise haldamise, majutamise, arendamise ja hooldamise ning rakendab infosüsteemi turvanõuetele vastavaid turvameetmeid. Samuti tagab ta registri tõrgeteta toimimise, teavitab vastutavat töötlejat registri kasutamise takistustest ja tõrgetest ning nende kõrvaldamise võimalikust tähtajast ja korraldab registri töö taastamise.

Volitatud töötleja nõustab ja juhendab registri kasutajaid ning andmeandjaid, tagab tehnilise toe registrisse kandmata andmete sisestamiseks ja ebaõigete andmete parandamiseks, peab arvestust kasutajate juurdepääsuõiguste üle ning hoiab koostöös vastutava töötlejaga nende andmed ajakohasena. Samuti tagab ta andmete ja logide kustutamise pärast nende säilitustähtaegade möödumist ning täidab muid õigusaktidest tulenevaid ülesandeid ja vastutava töötleja juhiseid.

**Paragrahvid 3[3] ja 3[4]** tunnistatakse kehtetuks. Pärimisregistri pidamisega seotud ülesanded koondatakse vastutava ja volitatud töötleja ülesandeid reguleerivatesse §-i 3[1] ja 3[2]. Notarite Koja kui registri pidaja ülesanded sätestatakse edaspidi vastutava töötleja ülesannetena §-s 3[1] ning registri tehnilise haldamisega seotud ülesanded volitatud töötleja ülesannetena § 3[2] lõikes 2. Registrite ja Infosüsteemide Keskus jätkab pärimisregistri volitatud töötlejana.

**Määrust täiendatakse §-ga $3^5$.** Muudatusega sätestatakse pärimisregistri andmeandja ülesanded. Andmeandja teeb registrisse kandeid õigusaktides sätestatud korras, järgides vastutava ja volitatud töötleja juhiseid. Registriandmetes puuduste avastamise korral teavitab ta sellest volitatud töötlejat, kui tal ei ole võimalik puudust ise kõrvaldada. Samuti tagab andmeandja, et registrisse kannavad, seal muudavad ja kustutavad andmeid ning andmetega tutvuvad üksnes selleks õigustatud isikud.

**Paragrahv 4** tunnistatakse kehtetuks. Kehtiv säte reguleerib pärimisregistri infosüsteemi kasutajate üle arvestuse pidamist. Paragrahvi $3^2$ lõike 2 uue sõnastuse kohaselt peab kasutajate juurdepääsuõiguste üle arvestust volitatud töötleja koostöös vastutava töötlejaga. Seetõttu ei ole sama ülesannet vaja §-s 4 eraldi reguleerida. Ülesande täitmise täpsema korralduse määrab vastutav töötleja.

**Paragrahvi 21 lõige 1** tunnistatakse kehtetuks. Säte reguleerib isikuandmete töötlemisel isikuandmete kaitse nõuete järgimist. Kuna isikuandmete töötlemisele kohalduvad vahetult Euroopa Liidu isikuandmete kaitse üldmäärus ja isikuandmete kaitse seadus, ei ole nende nõuete järgimise kohustust vaja põhimääruses eraldi korrata.

**Määruse 3. peatüki pealkirja** täiendatakse viitega logide säilitamisele, kuna peatükki lisatakse § $21^1$, millega sätestatakse pärimisregistri logide säilitamise tähtajad. Pärimisregistri andmete töötlemise logisid säilitatakse üks aasta ning kannete tegemise, muutmise ja kustutamise logisid 30 aastat kirje tekkimisest arvates.

**Määrust täiendatakse §-ga $21^1$**, millega sätestatakse pärimisregistri logide säilitamise tähtajad. Andmete töötlemise logisid säilitatakse üks aasta ning registrisse kannete tegemise, muutmise ja kustutamise logisid 30 aastat alates logikirje tekkimisest.

Registrikannetega seotud logide pikem säilitustähtaeg on vajalik registriandmetega tehtud toimingute hilisema kontrollimise võimaldamiseks ning pärimisregistri andmete pikaajalise säilitamise vajadust arvestades. Säilitustähtaja möödumisel tagab volitatud töötleja logide kustutamise.

**§ 3. Justiitsministri 18. detsembri 2008. a määruse nr 53 „Pärimisseadusest tulenevate notari ametitoimingute tegemise kord“ muutmine**

**Paragrahvi 8 lõike 4 punkt 2** muudetakse. Kehtiva sätte kohaselt peab notar pärimismenetluse algatamise teate saatmisel välisriigi kodanikule või välismaal elavale isikule selgitama, et pärandist loobumise avalduse tõestamise õigus on igal Eesti notaril ning kehtiva konsulaarseaduse § 30 lõike 2 kohaselt erikutset omaval konsulaarametnikul. Konsulaarseaduse muudatustega kaotatakse konsulaarametniku erikutse ning tunnistatakse konsulaarseaduse § 30 lõige 2 kehtetuks. Seetõttu puudub pärast seadusemuudatuse jõustumist alus teavitada isikut erikutset omava konsulaarametniku pädevusest tõestada pärandist loobumise avaldust.
Jõustuva konsulaarseaduse § $31^1$ lõikes 1 sätestatakse erandkord, mille kohaselt võib konsulaarametnik notariaalselt kinnitada Eesti kodaniku pärandist loobumise avalduse seaduses ette nähtud tingimustel. Konsulaarametnik võib välisriigis erandkorras notariaalselt kinnitada Eesti kodaniku pärandist loobumise avalduse, kui Eesti kodanik esitab selleks kirjaliku taotluse ning viibib välisriigi kinnipidamisasutuses või tema tervislik seisund ei võimalda tal välisriigist lahkuda või pöörduda teenuse saamiseks asukohariigi notari või muu pädeva ametiisiku poole. Erand on kohaldatav üksnes seaduses nimetatud juhtudel ega anna konsulaarametnikule üldist pädevust pärandist loobumise avaldusi tõestada.

Eelnõu muudatusega tagatakse, et notar teavitab välisriigi kodanikku või välismaal elavat isikut Eesti notari pädevusest ning Eesti kodanikku erandlikust võimalusest. Teavitamiskohustuse täpsustamine aitab tagada, et isik saab vajaduse korral kasutada talle seadusega ette nähtud võimalust esitada pärandist loobumise avaldus. Konsulaarametniku notariaalselt kinnitatud avaldus on seaduses sätestatu kohaselt võrdne Eesti notari tõestatud avaldusega.

**Paragrahvi 13** täiendatakse lõikega $6^1$. Muudatus tuleneb konsulaarseadusesse lisatavast § $31^1$ lõikest 2, mille kohaselt edastab konsulaarametnik pärast pärandist loobumise avalduse notariaalset kinnitamist selle viivitamata pärimismenetlust läbi viivale notarile. Avalduse nõuetekohase menetlemise tagamiseks sätestatakse, et pärimismenetlust läbi viiv notar lisab konsulaarametnikult saabunud avalduse viivitamata pärimistoimikusse. Muudatuse eesmärk on tagada konsulaarametniku notariaalselt kinnitatud pärandist loobumise avalduse nõuetekohane dokumenteerimine pärimismenetluses.

## 3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole Euroopa Liidu õiguse rakendamiseks antav õigusakt ega sisalda Euroopa Liidu õiguse ülevõtmise või rakendamise meetmeid. Eelnõu on Euroopa Liidu õigusega kooskõlas. Eelnõuga ei võeta üle ega rakendata Euroopa Liidu õigusakte. Notariaadimäärustiku muudatustega lõpetatakse välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise erikord, muutmata Eesti notari korraldatava kaugtõestamise üldisi õiguslikke eeldusi. Kaugtõestamise võimalus säilib Eesti notari kaudu.

Eelnõuga reguleeritavale isikuandmete töötlemisele kohaldub Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2016/679 (isikuandmete kaitse üldmäärus). Eelnõu koostamisel on arvestatud nimetatud määrusest tulenevate isikuandmete töötlemise nõuetega.

Eelnõu §-l 3 on puutumus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 650/2012, mis reguleerib muu hulgas piiriüleste pärimisasjade kohtualluvust, kohaldatavat õigust ning pärandist loobumise avalduste vastuvõtmise pädevust ja vormilist kehtivust[3]. Määrus on vahetult kohaldatav. Eelnõu ei muuda määruses sätestatud kohtualluvuse, kohaldatava õiguse ega avalduste vormilise kehtivuse reegleid, vaid täpsustab konsulaarametniku notariaalselt kinnitatud pärandist loobumise avalduse pärimistoimikusse lisamise korda.

## 4. Määruse mõjud

Määruse muudatuste peamise sihtrühma moodustavad notarid ja Notarite Koda. Eestis on 15 notari tööpiirkonda, kus 2026. aasta seisuga töötab kokku 85 notarit.[4] Notarite Koja meeskonnas on 10 liiget. Vähesel määral mõjutavad muudatused ka Välisministeeriumi, välisesinduste ja konsulaarametnike töökorraldust.

Kaugtõestamise korral ei ole edaspidi kohustuslik märkida notariaalakti ametitoimingus osaleja asukohta. Muudatus lihtsustab vähesel määral kaugtõestamise korraldust, kuna notar ei pea isiku asukohta välja selgitama üksnes selle notariaalakti kandmise eesmärgil. Kui asukoha märkimine on konkreetse ametitoimingu puhul vajalik, saab notar selle notariaalakti märkida.

---

[3] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. a määrus (EL) nr 650/2012 kohtualluvuse, kohaldatava õiguse, pärimisasjades tehtud otsuste tunnustamise ja täitmise ning ametlike dokumentide tunnustamise ja täitmise ning Euroopa pärimistunnistuse loomise kohta (ELT L 201, 27.07.2012, lk 107–134).

[4] Notarite Koja veebilehel peetakse notarite nimekirja, https://www.notar.ee/et/notarid/nimekiri.

Tabel 1. Kaugtõestamise teel tehtud notaritehingud ja notari ametitoimingute koguarv aastatel 2021–2024

| **Aasta** | **Kaugtõestamise teel tehtud tehingute arv** | **Notari ametitoimingute koguarv** | **Kaugtõestamise teel tehtud tehingute osakaal ametitoimingute koguarvust** |
|---|---|---|---|
| 2021 | 32 315 | 334 261 | 9,67% |
| 2022 | 46 285 | 315 004 | 14,69% |
| 2023 | 46 454 | 279 295 | 16,63% |
| 2024 | 54 013 | 279 577 | 19,32% |

Kaugtõestamise osakaalu suurenemine näitab, et muudatus puudutab laialdaselt kasutatavat tõestamisviisi. Muudatusega kaasnev ajasääst ühe toimingu kohta on siiski väike.

Välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimaluse kaotamine vähendab Välisministeeriumi ja välisesinduste tehnilise toe, broneerimise ning seadmete korrashoiu vajadust. Notarite Koda ei pea hoidma töös paralleelset välisesinduse kaudu toimivat lahendust. Konsulaarametniku notariaalselt kinnitatud pärandist loobumise avalduse viivitamatu lisamine pärimistoimikusse täpsustab menetlusvoogu ega loo uut sisulist menetlust. Mõju konsulaarametnike ja notarite töökoormusele on väheoluline.

Muudatuste sotsiaalne ja regionaalne mõju on väheoluline. Tõestamistoimingute kättesaadavus säilib üldjuhul Eesti notari kaugtõestamise ja asukohariigi notari teenuse kaudu. Eesti kodanikul, kes ei saa välisriigi kinnipidamisasutuses viibimise või terviseseisundi tõttu notari teenust kasutada, on jätkuvalt võimalik esitada nõuetekohane pärandist loobumise avaldus. Mõju sihtrühmale on positiivne, kuid väikese ulatusega, sest tegemist on erandkorraga.

Kaugtõestamise teel tehtava tõestamistoimingu salvestamise korral tuleb osalejaid enne salvestamisest teavitada ja teha teavitamise kohta märge notariaalakti. Muudatus suurendab isikuandmete töötlemise läbipaistvust. Teavitamise ja selle kohta märke tegemisega kaasnev mõju notarite töökoormusele on vähene.

Volikirjade registrisse sisestavad andmeid notarid, mis suurendab vähesel määral notarite töökoormust. Aastas tõestatakse keskmiselt 10 000 – 13 000 volikirja. Samas hakkavad notarid registrisse kandeid tegema e-notari kaudu, mis on notari igapäevane töövahend, registrikande jaoks vajalikud andmed on eeltäidetuna olemas ja neid uuesti sisestada ei ole vaja. Volikirjade koondamine ühtsesse registrisse lihtsustab teiste notarite tõestatud volikirjade ja nende kehtivuse kontrollimist ning võimaldab vähendada sellele kuluvat aega. Volikirjade registrisse andmete kandmisega kaasnev vähene töökoormuse kasv on eeldatavasti tasakaalustatud volikirjade kontrollimise lihtsustumisest tuleneva ajasäästuga. Seetõttu ei ole oodata notarite halduskoormuse olulist suurenemist.

Pärimisregistri vastutava töötleja ülesanded lähevad Justiits- ja Digiministeeriumilt üle Notarite Kojale. Muudatuse praktiline mõju on väike, kuna Notarite Koda täidab juba praegu registri pidamisega seotud ülesandeid, sealhulgas korraldab registri arendamist, hooldust ja andmete turvalisuse tagamist ning kannab registri ülalpidamise, hoolduse, arendamise ja auditeerimisega seotud kulusid. RIK-i andmetel on pärimisregistri senised ülalpidamisega seotud kulud 150–200 eurot kuus, millele lisandub käibemaks.

Vastutava töötleja muutumisega ei kaasne Notarite Kojale olulisi uusi ülesandeid ega lisakulusid. Registri kasutamise korraldus sisuliselt ei muutu ning notaritele ja teistele registri kasutajatele uusi kohustusi ei kaasne. Muudatus ei mõjuta notariteenuse ega pärimisregistri teenuste kättesaadavust.

Määruse muudatustega ei kaasne inimestele, ettevõtjatele ega vabaühendustele uusi halduskoormust suurendavaid nõudeid ega kohustusi. Määruse muudatuste mõju on väike ja peamiselt organisatsiooniline. Muudatused ei mõjuta notariteenuste hindu.

Notarite avalik-õiguslike ülesannete täitmisega seotud töökoormus võib mõne muudatuse tulemusena vähesel määral suureneda, teiste muudatuste tulemusena aga väheneda. Kokkuvõttes ei ole oodata notarite töökoormuse olulist muutumist ega sellega seotud märkimisväärset rahalist lisakulu või kokkuhoidu.

**5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud**

Määruse rakendamisega ei kaasne lisatulusid ega pärimisregistri või e-notari arendamise vajadust. Pärimisregistri üleminekul Notarite Kojale jäävad kojale registri auditeerimisega seotud perioodilised kulud, mida Notarite Koda kannab ka praegu.

Justiits- ja Digiministeerium, Notarite Koda ja Välisministeerium ajakohastavad vajaduse korral juhiseid, et kajastada välisesinduse vahendusel tehtava kaugtõestamise võimaluse kaotamist ning võimalust teha kaugtõestamist otse Eesti notari kaudu ja esitada notariaalselt kinnitatud pärandist loobumise avaldus konsulaarametnikule, et see pärimistoimikusse lisataks. Vajaduse korral tutvustatakse pärandist loobumise avalduse esitamise erandkorda konsulaarametnike koolitusel. Välisesindustes ei ole enam vaja kaugtõestamiseks eraldi tehnilist lahendust ja töökorraldust.

Määruse rakendamisega ei kaasne eeldatavasti lisarahastuse vajadust ega tulusid. Juhiste ja töökorra muutmine toimub asjaomaste asutuste tavapärase tegevuse raames ning paralleelse lahenduse lõpetamine võib vähendada vähesel määral haldus- ja tehnilise toe kulu.

**6. Määruse jõustumine**

Määrus jõustub 1. jaanuaril 2027. Samal kuupäeval jõustuvad määruse aluseks olevad notariaadiseaduse, konsulaarseaduse, pärimisseaduse ja tõestamisseaduse muudatused. Määruse ja seadusemuudatuste üheaegne jõustumine tagab rakendusaktide kooskõla uue regulatsiooniga.

**7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon**

Eelnõu esitatakse kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu ministeeriumidele ja arvamuse avaldamiseks Maakohtutele, Tallinna Halduskohtule, Tartu Halduskohtule, Tallinna Ringkonnakohtule, Tartu Ringkonnakohtule, Registrite ja Infosüsteemide Keskusele, Riigi Infosüsteemi Ametile, Statistikaametile, Eesti Pangaliidule, Eesti Advokatuurile, Tartu Maakohtu kinnistusosakond, Tartu Maakohtu registriosakonnale, Eesti Andmekaitse Liidule, Notarite Kojale, Riigikohtule ning Andmekaitse Inspektsioonile